

ра про дві гілки (велико- та малоросійську) одного народу. Репліка з аудиторії щодо існування росіян та українців, а не «одного народу», потягла за собою суперечливі і малопереконливі пояснення К.Гернера про різні можливі варіанти історичного розвитку націй.

Відаючи належне доробку шведських і фінських учених, особливо М.Клінге та М.Енгмана, слід відзначити, що української тематики вони торкалися побіжно. Цю ваду дещо виправила українська аудиторія, зокрема д-ри іст. наук *В.Щербак* і *Ю.Мицик*, а також канд. іст. наук *В.Станіславський* та ін. Обговорення доповідей хоча й було передбачене у програмі, проте брак часу змусив обмежитися лише запитаннями та дуже стислими коментарями слухачів. Зате українська проблематика вийшла на перший план під час презентації українського перекладу книги шведського історика Петера Енглунда (Енглунд П. Полтава. Розповідь про загибель однієї армії. – Х.: Фоліо; Шведський інститут (Стокгольм), 2009. – 346 с.). Це найповніше на сьогодні дослідження історії Полтавської битви, базоване переважно на шведських джерелах. Книга написана легко, доступно, у ній міститься чимало цікавих портретів та унікальних фотографій. До останніх належать, наприклад, світлини 1911 р. зі Стокгольмського військового архіву: на першій бачимо місцевість біля с.Нижні Млини, де 17.06.1709 р. (напередодні Полтавської битви) було поранено Карла XII; на другій – Хрестовоздвиженський монастир під Полтавою, де розташовувалася штаб-квартира шведського короля. Не можна не відзначити також фотозображень цінних музейних експонатів – шведських, російських та польських прапорів, зброї, сурм і барабанів шведської армії, гравюр із зображенням гетьмана Івана Мазепи, плану Полтавської битви тощо. Слід відзначити важливу роль Шведського інституту у дослідженні та популяризації шведсько-українських зв'язків часів Північної війни. Досить згадати, що саме ця інституція не так давно видала український переклад брошури шведської дослідниці Оси Карлссон «Карл XII» (Стокгольм: Шведський інститут, 2002. – 60 с.) та курс історії Швеції з давніх часів до сьогодення (Вейбуль Й. Коротка історія Швеції. – Стокгольм: Шведський інститут, 1998. – 164 с.).

Іншою фундаментальною працею, яка була презентована на семінарі, стало російське видання «Полтава: судьбы пленных и взаимодействие культур» (Москва: РГГУ, 2009. – 459 с.), що являє собою збірник статей шведських і російських авторів (істориків, краєзнавців, літературознавців та мункознавців) і побачило світ у російському та шведському варіантах. Важливе місце приділене трагічній долі 25 тис. шведів, що потрапили у полон унаслідок поразки під Полтавою та здебільшого загинули у Сибіру, а також російським полоненим у Швеції. Однак не тільки про це йдеться у збірнику. Є тут статті і про Полтавську битву (Тошендаль Р. Полтава: сражение, история и символ), і про джерела з її історії (Сёдерберг У., Леннерсанд М. Источники о Полтавской битве в Государственном и Военном архивах Швеции), також опубліковано цілий блок статей, присвячених взаємовпливу шведської та російської культур у першій чверті XVIII ст. У цьому контексті варто згадати і про книгу польського історика Збігнева Анусіка, присвячену Карлові XII (Anusik Z. Karol XII. – Wrocław; Warszawa; Kraków: Ossolineum. – 2006. – 383 s.), яка заслуговує на окрему рецензію.

Семінар шведських і фінських науковців у Києві у цілому залишив позитивне враження, сприяючи розвитку контактів між науковцями України та скандинавських країн. Захід зафіксував близькість поглядів учасників семінару на українську візію минулого, увів до наукового обігу нові джерела, факти та інтерпретації, сприяв висвітленню важливих моментів історії України та українсько-шведських зв'язків.

В.В.Барцьось (Вінниця)

VII ВСЕУКРАЇНЬКА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ «НАРОДНИЙ РУХ УКРАЇНИ: МІСЦЕ В ІСТОРІЇ ТА ПОЛІТИЦІ»

28–29 травня 2009 р. в Одеському національному політехнічному університеті (ОНПУ) відбулася VII Всеукраїнська наукова конференція «Народний рух України: місце в історії та політиці», присвячена 20-річчю заснування цієї політичної сили. У рамках заходу розглядалися актуальні проблеми вітчизняної історії новітнього часу (1988–2009 рр.). Організатором конференції виступила кафедра історії та етнографії України ОНПУ (завідувач – д-р іст. наук, професор Г.І.Гончарук), а сприяння в її проведенні надала політична партія Народний рух України (НРУ). Для участі у науковій дискусії з'їхалося чимало як досвідчених, так і науковців-початківців із різних куточків України – докторів, кандидатів наук, аспірантів, магістрантів, студентів, а також політологів і політиків.

Варто згадати, що свого часу на базі кафедри історії та етнографії України ОНПУ уже відбулося шість одйменних всеукраїнських конференцій: перша була проведена 14–16 вересня 1994 р. (на ній був присутній і виступав тодішній голова НРУ В.М.Чорновіл), друга 11–12 вересня 1996 р., третя 10–11 вересня 1998 р., четверта 14–15 вересня 2000 р., п'ята 14–15 вересня 2001 р., і шоста 16–17 вересня 2005 р.

Відкриття конференції та її пленарне засідання відбулося в актовому залі палацу культури студентів ОНПУ. Зі вступним словом і побажаннями плідної роботи до учасників звернувся ректор

навчального закладу, д-р техн. наук, професор, член-кореспондент Академії педагогічних наук України *В.Л.Малахов*, а також голова НРУ – народний депутат України *Б.І.Тарасюк*. Цікавим був виступ *Г.І.Гончарука*, одного з перших в Україні дослідників історії цієї політичної сили, який наголосив на значенні НРУ для новітнього періоду історії нашої країни, проаналізував наукову розробку тематики, згадавши дослідників, які захистили дисертації з рухівської тематики, зазначив результативність напрацювань у даному напрямку колективу кафедри історії та етнографії України ОНПУ. Доповідь «Як народжувався Народний рух України» виголосив перший голова НРУ, один із його «батьків-засновників», поет, класик сучасної української літератури *І.Ф.Драч*. У порядок денний пленарного засідання була включена доповідь д-ра іст. наук, професора, члена-кореспондента НАНУ, завідувача відділу історії України другої половини ХХ ст. академічного Інституту історії України *В.М.Даниленка* («Народний рух України у політичній історії України»), який, проте, не зміг узяти участь у роботі наукового заходу. У доповіді канд. іст. наук, старшого викладача ОНПУ *С.Л.Овсієнка* («Кризис ситуації у НРУ: причини та наслідки для України») було охарактеризоване політичне протистояння, ідеологічні дискусії, розколи у рухівському середовищі, їх причини і наслідки. Свого часу *С.Л.Овсієнко* захистив кандидатську дисертацію на тему «Діяльність НРУ в умовах внутрішньопартійної кризи (1997–2002 рр.)». Директор фонду «Демократичні ініціативи» *І.І.Кучерів* у своїй доповіді («НРУ в контексті змін в Європі кінця ХХ – початку ХХІ ст.») вказав на перспективи Народного руху України як політичної партії, громадсько-політичної сили всеукраїнського і загальноєвропейського значення. Аспірантка ОНПУ третього року навчання *Н.М.Кіндрачук* (тема доповіді «Незалежність України – найяскравіше досягнення НРУ») проаналізувала здобутки НРУ як громадсько-політичної організації і партії у процесі українського державотворення, національного відродження і суспільно-політичних змін.

Подальша робота конференції проходила у п'яти секціях, на яких обговорювались актуальні і різноманітні проблеми історії НРУ, досягнення і втрати, історіографія дослідження, політична діяльність, становлення та розвиток крайових і районних організацій НРУ, державотворчі зусилля, традиції НРУ у сучасному житті України. У рамках першої секції («Історіографія і джерельна база») було виголошено десять доповідей, в яких розглядалися проблеми періодизації, історіографії і джерельної бази історії цієї політичної партії. Вісімнадцять доповідей другої секції («Політична діяльність НРУ») присвячувалися питанням участі Народного руху України у політичному житті нашої країни, його внеску у становлення багатопартійності, розробці і втіленню у життя національної, державотворчої, соціально-економічної програм, законотворчої роботи. Учасники третьої секції («З досвіду партійно-політичної діяльності обласних і районних організацій») проаналізували історію зародження, розвитку і діяльності обласних та районних організацій НРУ, досвід партійно-політичної роботи (усього було виголошено шістьнадцять доповідей). Четверта секція («Незалежність України – найяскравіше досягнення Руху») включала п'ятнадцять доповідей, в яких характеризувалися досягнення НРУ всеукраїнського значення крізь призму здобуття державної незалежності. На п'ятій секції («Традиції НРУ у сучасному житті України») було представлено двадцять чотири доповіді, в яких йшлося про найрізноманітніші аспекти історії партії, стратегію і тактику її діяльності, національне, політичне, соціальне-економічне обличчя НРУ.

У ході дискусії акцент зміщувався на позитивні результати діяльності НРУ, вказувалося на притаманні цій національно-демократичній організації державницького спрямування специфічні риси, особливості роботи в різних сферах буття української нації. Водночас не бракувало і критичного аналізу. Наукові статті і доповіді містять інформацію про ідеологію, програмні засади, методи і принципи політики Народного руху України, розкривають його справжню роль у процесі національно-державного відродження, розвіюють міфи та упереджені оцінки намірів, дій і лідерів рухівців. Матеріали конференції опубліковано.

Особливої актуальності згаданій тематиці надає відзначення на загальнодержавному рівні двадцятиріччя заснування Народного руху України (8–10 вересня 2009 р.). Із кожним роком усе більше пробуджується інтерес науковців до новітнього періоду вітчизняної історії, зокрема 1980–1990-х рр., які проходили під знаком активної діяльності НРУ, а, отже, ця тема має хороші перспективи для подальшої розробки і вивчення.

С.В.Савойська (Київ)

ДО 80-РІЧЧЯ ДОКТОРА ІСТОРИЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОРА В.Ф.ПАНІБУДЬЛАСКИ

Відомий учений, доктор історичних наук, професор Володимир Федорович Панібудьласка народився у хліборобській сім'ї 14 липня 1929 р. у селищі Петриківка Петриківського району Дніпропетровської області. Він змалку успадкував від своїх батьків любов до рідного краю, української пісні, мови, історії та звичаїв. Природа наділила його талантом художника і сильною волею, яка загартувалася в альпіністських походах. Життя його було непростим, адже рано залишився без батьківської уваги й опіки. Початкову освіту довелося здобувати у роки війни, навчаючись у селі Петриківській школі.